

Sygn. akt I UK 358/15

POSTANOWIENIE

Dnia 6 września 2016 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jolanta Frańczak

w sprawie z odwołania A. S.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w R.
o ustalenie właściwego ustawodawstwa,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń
Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 6 września 2016 r.,
skargi kasacyjnej ubezpieczonego od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...)
z dnia 10 kwietnia 2015 r., sygn. akt III AUa (...),

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny - Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w (...) wyrokiem z dnia 10 kwietnia 2015 r. oddalił apelację ubezpieczonego A. S. od wyroku Sądu Okręgowego w G.– Ośrodka Zamiejscowego w R. z dnia 29 lipca 2014 r. oddalającego odwołanie ubezpieczonego od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w R. z dnia 14 kwietnia 2014 r. stwierdzającej, że do ubezpieczonego od dnia 1 maja 2013 r. z tytułu prowadzonej działalności gospodarczej w Polsce (w J.) ma zastosowanie ustawodawstwo polskie.

Sądy *meriti* uznały, że zawarta przez ubezpieczonego ze słowacką firmą A. s.r.o. umowa o pracę miała zapewnić mu uzyskanie niewielkiego wynagrodzenia (40 euro miesięcznie) w zamian za pracę w bardzo ograniczonym zakresie (zajmowała zaledwie 2,5% średniego tygodniowego czasu pracy wynoszącego 40 godzin), a sam koszt dojazdów z uwagi na odległość miejsca świadczenia pracy od

miejsca zamieszkania ubezpieczonego niwelował charakter zarobkowy zawartej umowy. A zatem, w ocenie Sądów obu instancji, należało przyjąć, że była to praca o charakterze marginalnym w rozumieniu art. 14 ust. 5b Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 987/2009 z dnia 16 września 2009 r. dotyczącego wykonywania rozporządzenia (WE) nr 883/2004 w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego (Dz. Urz.UE.L. 284 z dnia 30 października 2009 r., dalej jako rozporządzenie nr 987/2009), gdyż wymagała ona niewielkiego nakładu czasu, jak też nie przynosiła znaczącego ekonomicznie dochodu. Wobec tego brak było podstaw do zastosowania ustawodawstwa słowackiego w stosunku do ubezpieczonego. Istotne było przy tym, że ubezpieczony prowadził na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej działalność gospodarczą, co rodzi obowiązek ubezpieczenia społecznego w polskim systemie prawnym z uwagi na art. 6 ust. 1 pkt 5 w związku z art. 8 ust. 6 pkt 1 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2015 r., poz. 121 ze zm.). Jednocześnie Sąd Apelacyjny stwierdził, że brak jest podstaw do uwzględnienia zarzutu nieważności postępowania przez niewezwanie pracodawcy słowackiego, jako zainteresowanego do udziału sprawie, ponieważ zgodnie z art. 477¹¹ § 2 k.p.c. status osoby zainteresowanej w postępowaniu ubezpieczeniowym ma ten, czyje prawa lub obowiązki zależą od rozstrzygnięcia sprawy. Tymczasem w sprawie przedmiotem postępowania była ocena decyzji stwierdzającej, że wobec ubezpieczonego z tytułu prowadzonej działalności gospodarczej w Polsce ma zastosowanie ustawodawstwo polskie, a więc prawa i obowiązki spółki A. s.r.o. nie zależą od przedmiotu tego postępowania.

Skargę kasacyjną od powyższego wyroku wywiódł ubezpieczony A. S., zaskarżając go w całości i wnosząc o jego uchylenie i orzeczenie co do istoty sprawy przez stwierdzenie, że od dnia 1 maja 2013 r. do dnia 31 marca 2015 r. podlegał on ustawodawstwu słowackiemu w zakresie ubezpieczeń społecznych, względnie o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości oraz poprzedzającego go wyroku Sądu Okręgowego albo o uchylenie zaskarżonego wyroku i poprzedzającego go wyroku Sądu Okręgowego wraz z zaskarżoną decyzją i przekazanie sprawy organowi rentowemu do ponownego rozpoznania, a także o

zasądzenie od organu rentowego na rzecz skarżącego kosztów postępowania (w tym kosztów zastępstwa procesowego) według norm przepisanych.

Skarga kasacyjna została oparta na podstawie naruszenia prawa materialnego, a to:

1) art. 288 akapit 2 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (Dz.U. z 2004 r. Nr 90, poz. 864/2 ze zm.; dalej TFUE) w związku z art. 4 ust. 3 Traktatu o Unii Europejskiej (Dz.U. z 2004 r. Nr 90, poz. 864/30 ze zm.; dalej TUE) przez ich niezastosowanie i wydanie rozstrzygnięcia na podstawie przepisów prawa krajowego zamiast na podstawie przepisów rozporządzeń unijnych, których treści nie wolno było w przedmiotowym zakresie rozszerzać, modyfikować ani uzupełniać,

2) art. 13 ust. 3 rozporządzenia nr 883/2004 zawierającego normę kolizyjną, wskazującą na ustawodawstwo właściwe dla ubezpieczenia społecznego osoby normalnie wykonującej pracę najemną i pracę na własny rachunek w różnych państwach członkowskich Unii, przez co wyłączona jest możliwość ustalenia prawa właściwego dla tego stosunku prawnego w inny sposób niż wskazany przez normę dotyczącą koordynacji ubezpieczeń społecznych poprzez dokonanie przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych ustalenia ustawodawstwa właściwego innego niż słowackie od dnia 1 maja 2013 r. przez jego błędną wykładnię,

3) art. 3 ust. 2 rozporządzenia nr 987/2009 przez przyjęcie, że skarżący zobowiązany był oprócz informacji przedstawić także dokumenty i dowody potwierdzające wykonywanie przez niego pracy w innym państwie członkowskim i w konsekwencji przyjęcie, że spoczywał na nim ciężar udowodnienia, że umowa o pracę była rzeczywiście wykonywana, podczas gdy obowiązek taki nie ciążył na skarżącym, a ewentualnie to organ rentowy, kwestionując ważność umowy, zobowiązany był udowodnić, że skarżący wbrew przedłożonej umowie nie świadczył pracy,

4) art. 11 ust. 3 lit. a rozporządzenia nr 883/2004 przez jego zastosowanie, ponieważ skarżący wykonuje nie tylko pracę na własny rachunek w Polsce, ale także pracę najemną na Słowacji, w związku z czym zastosowanie miał do niego wyłącznie art. 13 ust. 3 rozporządzenia podstawowego,

5) art. 11 ust. 1 rozporządzenia nr 883/2004 przez jego niezastosowanie i doprowadzenie w rezultacie do sytuacji, w której skarżący wbrew przepisom

rozporządzenia podlega w tym samym czasie ustawodawstwu dwóch różnych państw członkowskich, bowiem z tytułu prowadzenia działalności gospodarczej podlega ubezpieczeniom w Polsce, a z tytułu pracy najemnej jest zgłoszony do ubezpieczeń na Słowacji,

6) art. 58 k.c. w związku z art. 22 k.p. oraz art. 300 k.p. przez ich zastosowanie, mimo że wprowadzanie dodatkowych przesłanek oceny ustawodawstwa właściwego opartych na prawie krajowym, w szczególności oceny, czy skarżący wykonuje pracę najemną i czy praca ta ma charakter marginalny - poza przesłankami wymienionymi w rozporządzeniu podstawowym i wynikającymi z orzecznictwa Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej - jest niedopuszczalne, a ponadto rozporządzenie podstawowe odwołuje się w tym zakresie do prawa państwa, w którym praca jest wykonywana i jest wyczerpująco zinterpretowane w orzecznictwie TSUE i nie może podlegać ocenie z punktu widzenia krajowych przepisów prawa pracy, definiujących stosunek pracy.

W skardze wskazano także na naruszenie przepisów postępowania, w szczególności:

1) art. 379 pkt 5 k.p.c. przez prowadzenie postępowania dotkniętego nieważnością z uwagi na treść art. 477¹¹ § 2 k.p.c. polegające na niewezwaniu pracodawcy skarżącego, spółki A. s.r.o. jako zainteresowanego (...),

2) art. 224 § 1 k.p.c. w związku z art. 378 § 1 i art. 382 k.p.c. polegające na nierozpoznaniu przez Sąd drugiej instancji wszystkich zarzutów podniesionych w apelacji,

3) art. 8 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 593/2008 z dnia 17 czerwca 2008 r. w sprawie prawa właściwego dla zobowiązań umownych (Rzym I) (Dz.Urz.UE.L. 177 z 4 lipca 2008 r.) w związku z art. 24 ust. 1 i art. 28 ustawy z dnia 4 lutego 2011 r. Prawo prywatne międzynarodowe (jednolity tekst Dz.U. z 2015 r., poz. 1792 ze zm.) przez ich niezastosowanie i ocenę stosunku łączącego skarżącego z pracodawcą słowackim przez pryzmat prawa polskiego, podczas gdy należało uwzględniać wyłącznie przepisy prawa miejscowego, do czego właściwa jest wyłącznie instytucja państwa wykonywania tej pracy,

4) art. 16 ust. 3 rozporządzenia wykonawczego przez jego niezastosowanie i stwierdzenie podlegania przez skarżącego ustawodawstwu polskiemu, podczas

gdy Socialna Poistovna (słowacki odpowiednik Zakładu Ubezpieczeń Społecznych) nie zgłosiła zastrzeżeń do ustalenia dokonanego dnia 26 czerwca 2012 r. przez polski organ rentowy w prekluzyjnym terminie dwóch miesięcy, który ponadto wydał skarżącemu poświadczenie A1,

5) art. 2 pkt 2 rozporządzenia nr 987/2009 przez zaniechanie zwrócenia się do instytucji słowackiej (Socialnej Poistovnej) w celu uzyskania wszystkich danych niezbędnych dla ustanowienia i określenia praw oraz obowiązków skarżącego, a w szczególności wyjaśnienia rozbieżności pomiędzy protokołami z kontroli przeprowadzonej u pracodawcy skarżącego, z których nie wynikają żadne naruszenia, a stanowiskiem zajętym przez instytucję słowacką powołującą się na rzekome nieprawidłowości stwierdzone w przedmiotowych protokołach,

6) art. 5 rozporządzenia nr 987/2009 przez podważenie ważności umowy o pracę, na podstawie której został wydany przez instytucję innego państwa członkowskiego dokument potwierdzający zgłoszenie osoby do ubezpieczenia społecznego w tym innym państwie członkowskim oraz podważenie ważności dokumentu potwierdzającego zgłoszenie skarżącego do ubezpieczeń społecznych,

7) art. 2 ust. 2 lit. b Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady nr 465/2012 z dnia 22 maja 2012 r. zmieniającego rozporządzenie (WE) nr 883/2004 oraz rozporządzenie (WE) nr 987/2009 w związku z art. 87a rozporządzenia podstawowego przez przyjęcie, że wykonywana przez skarżącego praca najemna na Słowacji miała charakter pracy marginalnej, podczas gdy z uwagi na podjęcie zatrudnienia przed dniem wejścia w życie powołanych wyżej przepisów, a to z dniem 1 maja 2012 r. do skarżącego nie mają zastosowania przepisy o pracy marginalnej,

8) art. 1 ust. 2 lit. c w związku z art. 5 ust. 1, art. 6 i art. 16 rozporządzenia nr 987/2009 przez uznanie powiadomienia Socialnej Poistovnej o niemożności zaakceptowania tymczasowego ustawodawstwa słowackiego za dokument, bez jednoczesnego powzięcia przez organ rentowy uzasadnionych wątpliwości w myśl art. 5 ust. 2 rozporządzenia nr 987/2009, co doprowadziło do zaniechania skutecznego w pełnym zakresie procedury dialogu i koncyliacji określonej tak w art. 6 i art. 16 rozporządzenia nr 987/2009, jak i w postanowieniach Decyzji Nr A1 Komisji Administracyjnej z dnia 12 czerwca 2009 r. w sprawie ustanowienia

procedury dialogu i koncyliacji w zakresie ważności dokumentów, określenia ustawodawstwa właściwego oraz udzielenia świadczeń na mocy rozporządzenia podstawowego.

Skarżący wniósł o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania powołując się na oczywiste uzasadnienie skargi w związku z licznymi naruszeniami przepisów postępowania mającymi wpływ na treść wydanego wyroku, w szczególności: art. 379 pkt 5 k.p.c. w związku z art. 477¹¹ § 2 k.p.c. przez prowadzenie postępowania dotkniętego nieważnością z uwagi na niewezwanie jego pracodawcy, Spółki A. s.r.o. jako zainteresowanego, a także z uwagi na błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie licznych przepisów prawa materialnego oraz naruszeniem art. 224 § 1 k.p.c. w związku z art. 378 § 1 i art. 382 k.p.c. polegającym na nie rozpoznaniu wszystkich zarzutów apelacji, między innymi właśnie zarzutu dotyczącego zmiany ostatecznego ustawodawstwa słowackiego na ustawodawstwo polskie, bezpodstawnego przyjęcia marginalnego charakteru wykonywanej pracy oraz dokonania oceny stosunku pracy ze słowackim podmiotem gospodarczym.

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania jest także zasadny z uwagi na to, że w sprawie występują istotne zagadnienia prawne (lub z uwagi na istnienie w niniejszej sprawie potrzeby wykładni przepisu budzącego poważne wątpliwości) w kwestii tego: 1) czy art. 3 ust. 2 rozporządzenia wykonawczego znajduje zastosowanie w procedurze dotyczącej stosowania art. 13 rozporządzenia podstawowego określonej w art. 16 rozporządzenia wykonawczego? 2) czy art. 16 ust. 1 rozporządzenia wykonawczego samodzielnie lub w związku z art. 3 ust. 2 rozporządzenia wykonawczego należy rozumieć w ten sposób, że osoba informująca instytucję o wykonywaniu pracy w dwóch lub więcej państwach członkowskich zobowiązana jest do przedłożenia także dokumentów i dowodów potwierdzających wykonywanie przez nią pracy w innych państwach członkowskich?

W przypadku odpowiedzi twierdzącej na powyższe pytania, należy rozstrzygnąć: 1) czy dla tymczasowego określenia ustawodawstwa właściwego, zgodnie z art. 16 ust. 2 rozporządzenia wykonawczego, wystarczającym dokumentem potwierdzającym wykonywanie pracy najemnej w innym państwie członkowskim jest umowa o pracę, czy też instytucja miejsca zamieszkania może

żądać od osoby informującej dodatkowych dowodów potwierdzających rzeczywiste wykonywanie pracy w innym państwie członkowskim (takich jak bilety, rachunki za zakwaterowanie w innym państwie członkowskim), a zatem, czy ciężar dowodu wykonywania pracy w innym państwie członkowskim spoczywa wyłącznie na osobie informującej czy także na instytucji miejsca zamieszkania, w szczególności w zakresie, w jakim poddaje ona w wątpliwość okoliczności wskazane przez osobę informującą? 3) czy art. 16 ust. 2 rozporządzenia wykonawczego, w szczególności sformułowanie „niezwłocznie”, należy interpretować w ten sposób, że instytucja powinna tymczasowo określić ustawodawstwo właściwe zgodnie z informacją przekazaną przez osobę informującą bez możliwości prowadzenia wobec tej osoby postępowania wyjaśniającego? 4) czy art. 16 ust. 4 w związku z art. 2 ust. 2 i punktem 10 preambuły rozporządzenia wykonawczego należy rozumieć w ten sposób, że na instytucji miejsca zamieszkania ciąży obowiązek zwrócenia się do instytucji właściwej państwa członkowskiego, w której osoba informująca wykonuje pracę najemną, w celu wyjaśnienia wątpliwości, czy osoba rzeczywiście wykonuje pracę w tym państwie i czy wykonywana praca nie ma charakteru marginalnego? 5) czy art. 5 rozporządzenia wykonawczego należy rozumieć w ten sposób, że instytucja państwa zamieszkania nie może skutecznie podważyć postanowień ważności umowy o pracę, na podstawie której został wydany przez instytucję innego państwa członkowskiego dokument potwierdzający zgłoszenie osoby do ubezpieczenia społecznego w tym innym państwie członkowskim? 6) czy w sytuacji, w której instytucja miejsca zamieszkania ustala w sposób nieprawidłowy ustawodawstwo tymczasowe w miejsce ustawodawstwa ostatecznego, a instytucja miejsca wykonywania pracy nie informuje o niemożności zaakceptowania tego ustalenia to czy instytucja miejsca zamieszkania nie powinna w myśl art. 5 ust. 2 rozporządzenia wykonawczego podjąć uzasadnionych wątpliwości co do takiej informacji, w szczególności gdy stanowisko instytucji miejsca wykonywania pracy nie jest poparte stosownym materiałem dowodowym, a na podstawie przedmiotowej umowy o pracę został wydany osobie formularz A1 za wcześniejszy okres, i czy ta rozbieżność pomiędzy stanowiskiem instytucji miejsca zamieszkania ustalającej ustawodawstwo tymczasowe dysponującej określonymi dowodami (umową o pracę, raportami z wykonanej pracy oraz potwierdzeniem zgłoszenia do

ubezpieczeń w innym Państwie Członkowskim, poświadczeniem A1, potwierdzenia otrzymywania wynagrodzenia) nie powinno prowadzić do uskutecznienia w pełnym zakresie procedury dialogu i koncyliacji określonej tak w art. 6 jak i art. 16 rozporządzenia wykonawczego?

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli: 1) w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, 2) istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, 3) zachodzi nieważność postępowania lub 4) skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona.

W rozpoznawanej sprawie wnioszek o przyjęcie do rozpoznania skargi kasacyjnej został oparty na przesłance występowania w sprawie istotnego zagadnienia prawnego oraz potrzebie wykładni przepisów prawnych (art. 398⁹ § 1 pkt 1 i 2 k.p.c.) a także oczywistego uzasadnienia skargi (art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.).

W świetle utrwalonego orzecznictwa przesłanką przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. nie jest oczywiste naruszenie konkretnego przepisu prawa materialnego lub procesowego, lecz sytuacja, w której naruszenie to spowodowało wydanie oczywiście nieprawidłowego orzeczenia. Sam zarzut naruszenia (nawet oczywistego) określonego przepisu nie prowadzi wprost do oceny, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 2 marca 2012 r., III PK 73/11, LEX nr 1215153). Nie chodzi zatem o takie naruszenie prawa, które może stanowić podstawę skargi w rozumieniu art. 398⁴ k.p.c., lecz o naruszenie kwalifikowane (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 26 lutego 2008 r., II UK 317/07, LEX nr 453107; z dnia 25 lutego 2008 r., I UK 339/07, LEX nr 453109; z dnia 26 lutego 2001 r., I PKN 15/01, OSNAPiUS 2002 nr 20, poz. 494; z dnia 17 października 2001 r., I PKN 157/01, OSNAPiUS 2003 nr 18, poz. 437; z dnia 8 marca 2002 r., I PKN 341/01, OSNP 2004 nr 6, poz. 100 oraz wyrok Sądu Najwyższego z dnia 22 stycznia 2008 r., I UK 218/07, LEX nr 375616). Ponadto, jeżeli przesłanką wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania jest twierdzenie, że skarga jest

oczywiście uzasadniona, to skarżący, powinien w uzasadnieniu wniosku zawrzeć wywód prawny, wskazujący, w czym wyraża się ta „oczywistość” i przedstawić argumenty na poparcie tego twierdzenia (por. postanowienie Sądu Najwyższego: z dnia 25 marca 2014 r., I PK 291/13, LEX nr 1455814; z dnia 16 września 2003 r., IV CZ 100/03, LEX nr 82274), przy czym, o ile dla uwzględnienia skargi kasacyjnej wystarczy, że jej podstawa jest usprawiedliwiona, to dla jej przyjęcia do rozpoznania konieczne jest wykazanie kwalifikowanej postaci naruszenia przepisów prawa materialnego lub procesowego polegającej na jego oczywistości, widocznej *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 21 sierpnia 2008 r., II PK 73/08, LEX nr 785527).

Mając powyższe na uwadze należy stwierdzić, że wniesiona skarga nie spełnia przedstawionych wymogów, ponieważ skarżący nie wykazał, żeby naruszenie wskazanych przez niego przepisów, to jest art. 379 pkt 5 k.p.c. w związku z art. 477¹¹ § 2 k.p.c. oraz art. 224 § 1 k.p.c. w związku z art. 378 § 1 i art. 382 k.p.c. miało charakter kwalifikowany. Na marginesie należy zauważyć, że w sprawie nie doszło do nieważności postępowania. Stosownie do art. 477¹¹ § 2 k.p.c. zainteresowanym jest podmiot, którego praw i obowiązków bezpośrednio dotyczyć może wynik toczącej się sprawy. Bez wątplenia pracodawca zatrudniający ubezpieczonego za granicą nie jest zainteresowanym w sprawie z odwołania ubezpieczonego przeciwko organowi rentowemu o wydanie zaświadczenia o podleganiu ubezpieczeniom społecznym (art. 477¹¹ § 2 k.p.c.) przy czym nie zmienia tego sytuacja, w której kwestionowana jest ważność umowy przez niego zawartej (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 28 kwietnia 2005 r., I UK 236/04, OSNP 2006 nr 1-2, poz. 28). Jako że Sąd Apelacyjny nie miał obowiązku wezwania do udziału w postępowaniu pracodawcy zatrudniającego ubezpieczonego za granicą, to zarzut naruszenia art. 477¹¹ § 2 w związku z art. 379 pkt 5 k.p.c. jest nieuprawniony (por. uzasadnienie wyroku Sądu Najwyższego z dnia 14 lipca 2016 r., II UK 297/15, niepublikowany).

Z kolei dla przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania w związku z występowaniem w sprawie istotnego zagadnienia prawnego konieczne jest przedstawienie problemu o charakterze abstrakcyjnym, nierozstrzygniętego w

dotychczasowym orzecznictwie i wymagającego pogłębionej wykładni. Wskazanie na zagadnienie prawne uzasadniające wniosek o rozpoznanie skargi kasacyjnej powinno nastąpić przez jego sformułowanie jako problemu prawnego wymagającego rozstrzygnięcia, określenie przepisów prawa, w związku z którymi powstało i wskazanie argumentów, które prowadzą do rozbieżnych ocen. Dopiero wówczas Sąd Najwyższy ma podstawę do rozważenia, czy przedstawione zagadnienie jest rzeczywiście zagadnieniem „prawnym” oraz czy jest to zagadnienie „istotne” (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 10 września 2014 r., I CSK 729/13, LEX nr 1532950, czy z dnia 2 grudnia 2014 r., II CSK 376/14, LEX nr 1622307). Ponadto, istotnym zagadnieniem prawnym w rozmieleniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. jest zagadnienie nowe, nierozwiązane dotąd w orzecznictwie, którego rozstrzygnięcie może przyczynić się do rozwoju prawa. W konsekwencji nie można uznać, że w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne (art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.), jeśli Sąd Najwyższy zajął już stanowisko w kwestii przedstawianej w skardze i wyraził swój pogląd we wcześniejszych orzeczeniach, a nie zachodzą żadne okoliczności uzasadniające zmianę tego poglądu (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 16 stycznia 2003 r., I PK 230/02, OSNP - wkładka z 2003 r. nr 13, poz. 5; z dnia 10 marca 2010 r., II UK 363/09, LEX nr 577467, z dnia 12 marca 2010 r., II UK 400/09, LEX nr 577468; z dnia 189 stycznia 2012 r., I UK 328/11, LEX nr 1215423; z dnia 19 marca 2012 r., II PK 294/11, LEX nr 1214578).

Jednocześnie zagadnienie prawne powinno być sformułowane w oparciu o okoliczności mieszczące się w stanie faktycznym sprawy wynikającym z dokonanych przez sąd ustaleń (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 7 czerwca 2001 r., III CZP 33/01, LEX nr 52571). Przez istotne zagadnienie prawne należy rozumieć też problem, którego wyjaśnienie byłoby konieczne dla rozstrzygnięcia danej sprawy, a więc pozostający w związku z podstawami skargi oraz z wiążącym Sąd Najwyższy, a ustalonym przez sąd drugiej instancji, stanem faktycznym sprawy (art. 398¹³ § 2 k.p.c.), i także w związku z podstawą prawną stanowiącą podstawę wydania zaskarżonego wyroku. Musi więc ono pozostawać w związku ze sprawą (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 21 maja 2013 r., IV CSK 53/13, LEX nr 1375467; z dnia 26 stycznia 2012 r., I PK 124/11, LEX nr

1215465; z dnia 23 marca 2012 r., II PK 284/11, LEX nr 1214575; z dnia 19 marca 2012 r., II PK 293/11, LEX nr 1214577; z dnia 24 lutego 2005 r., III PK 6/05, LEX nr 513003).

W skardze kasacyjnej brak istotnego zagadnienia prawnego w takim rozumieniu. Przedstawione w niej pytania sprowadzają się do kwestii dopuszczalności badania przez instytucję miejsca zamieszkania ubezpieczonego ważności stosunku prawnego, będącego podstawą objęcia ubezpieczeniem społecznym w kraju świadczenia pracy najemnej. Formułując je skarżący zdaje się zarzucać, że doszło do oceny przez polski organ rentowy (instytucję miejsca zamieszkania) ważności stosunku prawnego będącego podstawą objęcia ubezpieczeniem społecznym w kraju świadczenia pracy według prawa miejsca zamieszkania skarżącego, w szczególności przez badanie celowości zawarcia czy zakresu (stopnia) realizacji umowy wiążącej skarżącego z zagranicznym pracodawcą. Wyniki tego badania miały skutkować stwierdzeniem przez polski organ rentowy, że skarżący nie podlega ustawodawstwu słowackiemu.

Jednak jak ustaliły Sądy orzekające, „w toku przeprowadzonego postępowania z właściwą instytucją na Słowacji ustalono, że w firmie A. s.r.o. nie dochodziło do realnego wykonywania pracy na terenie Słowacji i stąd praca na terenie Słowacji nie może być brana pod uwagę dla celów określenia mającego zastosowanie ustawodawstwa”. Z ustaleń tych wynika, że polski organ rentowy nie badał samodzielnie i we własnym zakresie ważności zawartej przez skarżącego umowy z zagranicznym pracodawcą, w tym realnego wykonywania pracy na terenie Słowacji, ale we współpracy z właściwą instytucją na Słowacji. W konsekwencji przedstawiane przez skarżącego „zagadnienia prawne” skonstruowane zostały na podstawie stanu faktycznego, który nie wynika z podstawy faktycznej zaskarżonego wyroku.

Niezależnie od powyższego wspomniana kwestia dopuszczalności badania (oceny) przez instytucję miejsca zamieszkania ubezpieczonego ważności stosunku prawnego będącego podstawą objęcia ubezpieczeniem społecznym w kraju świadczenia pracy została już rozstrzygnięta. Wstąpienie przez ubezpieczonego w stosunki ubezpieczenia społecznego o charakterze transgranicznym przez jednoczesne wykonywanie działalności w różnych państwach powoduje

konieczność zbadania, czy spełnia warunki ubezpieczenia ustanowione przez system zabezpieczenia społecznego w prawie krajowym wskazanym przez normy kolizyjne jako właściwe (por. wyrok ETS z dnia 15 grudnia 1976 r., C-39/76, *L.J. Mouthaan*, OCR 1976 s. 1901; wyrok TSUE z dnia 10 marca 2011 r., C-516/09, *T. Borger*, C 139/8 Dz.Urz. UE 2011/C 139, poz. 11). W takim wypadku organ ubezpieczeń społecznych miejsca zamieszkania ubezpieczonego jest uprawniony do wskazania ustawodawstwa właściwego stosownie do art. 13 ust. 3 rozporządzenia nr 883/2004 (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 23 sierpnia 2007 r., I UK 68/07, OSNP 2008 nr 19-20, poz. 300). Jednak ocena zaistnienia stosunku ubezpieczenia w sensie prawnym może nastąpić wyłącznie na podstawie wskazanych przez normę kolizyjną przepisów miejsca świadczenia pracy i być dokonana tylko przez organ władny te przepisy stosować. W wyroku z dnia 6 czerwca 2013 r., II UK 333/12 (OSNP 2014 nr 3, poz. 47), Sąd Najwyższy przyjął, że nie jest dopuszczalna ocena stosunku prawnego stanowiącego tytuł ubezpieczenia społecznego w innym państwie członkowskim przez instytucję miejsca zamieszkania osoby wnoszącej o ustalenie właściwego ustawodawstwa. Stwierdzenia spełnienia warunków ubezpieczenia społecznego w systemie prawnym państwa wykonywania pracy podlegającym koordynacji na podstawie rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/04 z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego (Dz.U. UE Polskie wydanie specjalne Rozdział 05, Tom 05, s. 72 ze zm.) dokonują organy właściwe do stosowania tego prawa. Z kolei w wyroku z dnia 9 stycznia 2014 r., I UK 275/13 (LEX nr 1448398), Sąd Najwyższy wskazał, że ze względu na różnice między ustawodawstwami krajowymi co do określenia przedmiotu ubezpieczenia społecznego wprowadzono zasadę, że uwzględnianie okoliczności lub wydarzeń mających miejsce w jednym państwie członkowskim nie może w żaden sposób sprawiać, że właściwym dla nich stanie się inne państwo ani że będzie się do nich stosować jego ustawodawstwo (pkt 11 preambuły rozporządzenia nr 883/2004). Określenie ustawodawstwa właściwego wskazującego na instytucję miejsca świadczenia pracy najemnej wyłącza możliwość dokonania oceny przez instytucję miejsca zamieszkania, czy stosunek prawny będący podstawą objęcia ubezpieczeniem społecznym w kraju świadczenia

pracy jest ważny według prawa miejsca zamieszkania ubezpieczonego. Takie stanowisko zajął też Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 14 lipca 2016 r., II UK 297/15 (niepublikowany).

Odnosnie do przesłanki przedsądu z art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c., czyli potrzeby wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów należy wskazać, że pod tą przesłanką przedsądu skarżący *de facto* ujawnia ten sam problem co w przesłance istnienia zagadnienia prawnego, który jak wskazano wyżej został już rozstrzygnięty w orzecznictwie.

Ponadto w konsekwencji utrwalonego orzecznictwa, w sprawie nie występuje kolejna potrzeba wyjaśniania tego samego zagadnienia prawnego (art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.), jeżeli Sąd Najwyższy wyraził już swój pogląd w konkretnej kwestii, a nie zachodzą żadne okoliczności uzasadniające zmianę tego poglądu (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 23 marca 2011 r., II PK 284/11, LEX nr 1214575; z dnia 9 marca 2011 r., I UK 370/11, LEX nr 1215126 i z dnia 24 lutego 2011 r., II PK 274/11, LEX nr 1215146).

Z tych względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.